

**Skitlite
2020**

Ett nytt sätt att leva.



Sammanfattande slutrapport för projektet Skitlite 2020

2010-2017



Innehållsförteckning

2010-2017	1
1. Bakgrund	3
2. Organisation/metod	4
3. Utfall.....	6
4. Värde av projektet.....	7
5. Fortsatt arbete för en hållbar avfallshantering.....	8

1. Bakgrund

2008 gavs första uppdraget från Skåne Nordväst till ett projekt som fick namnet Sopkoll. Uppdraget var att se över hur avfallshanteringen i regionen kunde hanteras med hänsyn till Eu:s avfallsdirektiv och gällande konkurrenslagstiftning, prejudicerande domar och medborgarnas bästa. Projektet döptes sedermera om till Sopsamarbete Skåne Nordväst och projektet levererade förslag till åtgärder och föreslog att regionen skulle arbeta fram gemensamma avfallspolitiska mål.

Hösten 2010 beslutade nordvästskånska kommunerna i Skåne Nordväst att samverka med uppdraget.

- **att för** Skåne Nordväst arbeta fram en gemensam vision 2020 och långsiktiga mål för avfallsverksamheten i en kretsloppsplan, samt en konkret handlingsplan för att nå målen.
- **att gemensamt** utveckla avfallssystem med fokus på kund- och miljönytta som bidrar till att vi får utveckling och kontroll av kvaliteten på service och tjänster samt en sund konkurrens.
- **att aktivt arbeta** för en avfallsminimering genom att bland annat vända dagens fördelning av intäkter där 80 procent kommer från mottaget avfall och 20 procent av förädlad avfall till att 80 procent av intäkterna ska komma från förädlad avfall.
- **att renhållningsbolagen** får en roll att via sin verksamhet främja regional tillväxt och utveckling för näringsliv inom ramen för vad lagstiftningen tillåter.

Våren 2012 beslutade de nordvästskånska kommunerna att anta regionens 6 gemensamma avfallsmål, enligt nedan, och ge projekt Sopsamarbete Skåne nordväst i uppdrag att föreslå hur målen skulle nås.

- **Förebyggande av avfall**, den totala avfallsmängden¹ hushållsavfall ska minskas från 500 till 320 kg per person och år.
- **Materialåtervinning**, mängden restavfall ska halveras från 200 till 100 kg per person och år.
- **Avgifta kretsloppen**, mängden farligt avfall inklusive el- och elektronikavfall i restavfallet ska halveras från 3 kg/hushåll och år till 1,5 kg/hushåll och år.
- **God arbetsmiljö och hygien**, antalet arbetsskador skall halveras.
- **God service**, halvera antalet kundklagomål.
- **Kostnadseffektivisering**, nettokostnaden ska halveras

För att ta reda på hur tänker och agerar kring konsumtionsfrågor och avfallsfrågor gjordes en större beteendestudie med djupintervjuer och enkätundersökning. Utifrån denna beteendestudie togs sex strategier fram för att nå målen.

- Insatser ska anpassas för olika målgrupper
- Öka kunskapen
- Ständigt ledande inom debatten
- Tillhandahålla hållbara lösningar
- Bra val ska löna sig
- Samverka med olika aktörer

För att visa på att målen var nåbara gjordes även praktisk test med ett antal familjer som fick mäta och registrera sina avfallsmängder under en period.

¹ Den totala mängden avfall är det som kommer från fastighetsnära insamling, återvinningscentraler och återvinningsstationer. I den totala mängden räknas ej trädgårdsavfall med.

2014 rapporterades projektet av till Familjen Helsingborg och det konstaterades att de beslutade målen var nåbara men fortsatta studier krävdes för att testa teorierna/insatserna på en större grupp respondenter ur ett ekonomiskt hållbart perspektiv. Detta i syfte att svara på frågan om det var möjligt att applicera insatserna på hela regionen med rimlig insats. För att göra detta krävdes samverkanspartners och extern finansiering. Projektet ansåg att bolagen skulle fortsätta med de insatser som var ekonomiskt hållbara, i möjlig samverkan inom ramen för bolagens uppdrag och med de insatser som gav störst effekt för medborgarna.

Projektet såg även att uppdraget framgent bör tydliggöras. Att målet som handlar om generell avfallsminimering borde prioriteras och hanteras i ett regionalt perspektiv tillsammans med partnersök och extern finansiering. Övriga mål föll tydligt in inom renhållningsbolagens uppdrag och kunde hanteras där.

Följande beslut togs i Familjen Helsingborg för att skrivas fram i resp. kommuns fullmäktige under 2014;

- **Att renhållningsbolaget** arbetar vidare med att implementera åtgärder för att nå de regionala avfallsmålen inom ramen för sin ordinarie verksamhet, aktuell lagstiftning och god ekonomisk hushållning.
- **Att ge projektkoordinatör, Patrik Johansson,** i uppdrag att fortsätta arbetet med att finna möjliga samverkanspartners samt extern finansiering till arbetet med mål 1, halvera mängden avfall. (Om förutsättningar för en ansökan om extern finansiering från EU eller andra instanser uppfylls, fattar respektive kommun i regionen beslut om man vill delta i ansökan/arbetet eller inte. Kostnader för förarbetet hanteras inom ramen för bolagens budgeterade projektmedel.)

2. Organisation/metod

Mellan 2009 och våren 2017 har arbetet koordinerats till familjen Helsingborg av Båstad kommun, Patrik Johansson. Arbetet har sedan 2012 styrts av en styrgrupp bestående av VD:arna Jonny Meerwald LSR, Kim Olsson NSR och Dan Waldemarsson/ Andreas Winkler Närab.

Arbetet kan delas upp i fyra olika faser.

Fas 1 Utformande av samarbete 2008-2010

Fas 2 Framtagande av mål 2011-2012

Fas 3 Utformande av strategier 2012 tom 2014

Fas 4 Genomförande 2015 tom 2017

Under fas 1 låg ett stort fokus på vad kommunerna kunde ha störst nytta av att samarbeta kring och på vilket sätt. Under fas 1 var Eva Marianne Nilsson på Helsingborgs stad projektledare. I fas 2 låg fokus på att utarbeta gemensamma mål för avfallshanteringen i alla familjen Helsingborgs kommuner samt se hur samarbetet kunde organiseras. I fas 3 var fokus på att förstå människors beteende kring avfall och

konsumtion samt utarbetande av strategier för att nå målen. Denna fas leddes av projektledare Kenth Hasselgren.

I fas 4 delades ansvaret upp i två delar den del som avfallsbolagen tog ansvar för och den delen som kommunerna fick ansvar för och som det skulle sökas extern finansiering för. Avfallsbolagen fick ansvar för mål 2-6 medan målet för avfallsminimering delades mellan avfallsbolagen och kommunerna där avfallsbolagen fick ansvar för arbete kring förberedelse för återanvändning och kommunerna för den rena beteendeförändring som ska leda till avfallsminimering. Arbetet med mål 1 beteendeförändring fick Båstad kommun och Patrik Johansson i uppdrag att söka extern finansiering för. Detta innebar att avfallsminimeringsarbetet blev ett regionalt utvecklingsarbete snarare än ett avfallsadministrativt bolagsinternt arbete. Därtill minskades även risken att komma i konflikt med gällande lagstiftning kring hur avfallskollektivets medel kan användas och renhållningsbolagens uppdrag. För avfallsbolagens del har denna fas handlat om genomförande. Projektet har letts genom en projektgrupp med en representant från resp. bolag och en arbetsgrupp för varje målområde.

Finansiering har sökt från olika ställen bl a avfallsverige och EU för att kunna skala upp insatserna för beteendeförändring utan resultat.

I slutet av 2016 får projektkoordinator Patrik Johansson ett uppdrag av familjen Helsingborg **att arbeta fram** ett underlag som visar innebörden och åtagandet för kommunerna och dess bolag utifrån målbilden att "Familjen Helsingborg 2030 ska vara ett centrum för cirkulära försörjningssystem"

Att utvärdera projektet Skitlite från starten och redovisa hur de olika måltalen utvecklats samt att redovisa ärendet på kommundirektörsgruppen i februari 2017 och som tema på styrelsemötet i mars 2017.

Under 2017 beslutades det av familjen Helsingborg (tidigare Skåne Nordväst) att Skitlite2020 skulle avvecklas då arbetet hade implementerats i ordinarie verksamhet. Det beslöts att en slutrapport skulle skrivas under 2018.

3. Utfall

Tabell 1. Beskrivning av mål samt en sammanfattande status för 2010 och 2017 samt procentuell förändring sedan 2010.

Målområde	Målformulering	Mål 2020	2010	2017	Förändring sedan 2010
Förebyggande av avfall	Den totala avfallsmängden ² hushållsavfall ska minskas från 500 till 320 kg per person och år.	320 kg per person och år	519 kg per person och år	418,4 kg per person och år*	- 19%*
Material-återvinning	Mängden restavfall ska halveras från 200 till 100 kg per person och år.	100 kg per person och år	196 kg per person och år	172,1 kg per person och år	- 12%
Avgifta kretsloppen	Mängden farligt avfall inklusive el- och elektronikavfall i restavfallet ska halveras från 3 kg till 1,5 kg per hushåll och år	1,5 kg per hushåll och år	Minsta värdet 0 och högsta 4,16 kg per hushåll och år	Minsta värdet 0,94 och högsta 3,1 kg per hushåll och år	Högsta värdet sjunkit med 25 % per hushåll och år.
God arbetsmiljö och hygien	Antalet arbetsskador ska halveras.	Data saknas då inget mål sattes på olyckor och tillbud.	Data saknas, då arbetsskador visade sig svårt att mäta	45 tillbud 55 olyckor	-
God service	Antalet kundklagomål ska halveras.	Data saknas då inget mål sattes på kundnöjdhet. Antalet kundklagomål var svårt att mäta målet i då det tog lång tid att bygga upp en reklamationshanterings.	Kundnöjdindex Lägsta värdet 3,5 och högsta 4,1	4,3	-

² Den totala mängden avfall är det som kommer från fastighetsnära insamling, återvinningscentraler och återvinningsstationer. I den totala mängden räknas ej trädgårdsavfall med.

Kostnads-effektivisering	Nettokostnaden ska halveras.	Data saknas	1019 kr/inv	868 kr/inv	- 15%
--------------------------	------------------------------	-------------	-------------	------------	-------

* NSR och Närabs siffra på förebyggande för 2016 och 2017 är inte jämförbar med LSR då definitionen inte är samma.

Målen är satta till 2020 och projektet avslutades 2017. Målen är inte nådda ännu men alla mål har gått åt rätt håll. Den totala mängden avfall har minskat med 19%, restavfallsmängderna har minskat med 12 %, kundnöjdheten ökar hela tiden, nettokostnaden har minskat med 15%, och när det gäller farligt avfall kvar i restavfallet har många av ägarkommunerna i familjen Helsingborg redan nått målet. Att olyckorna ökat senaste året beror inte på att olyckorna ökat utan att vi uppmärksammat vikten av att rapportera in dem.

Mellan år 2010 och 2016 har Sverige haft en ökning på 11 % av de totala avfallsmängderna och en ökning av säck och kärlosopor (mat och restavfallsmängder) med 4% . (källa Avfall Sverige 2018). Då resten av Sverige har ökat avfallsmängderna med 11% har Familjen Helsingborg minskat totala avfallsmängderna med 19%.

4. Värde av projektet

Projektet har gett mycket till samhället och denna regionen. När projektet startade fanns inte en gemensam syn i regionen på hur vi mätte avfallsmängderna, det fanns inte en utvecklad reklamationshantering, tillbud och olyckor hos våra entreprenörer registrerades inte, vad kunderna tyckte om avfallsbolagens verksamhet följdes inte kontinuerligt.

Genom att ett modigt politiskt mål sattes upp tvingades alla involverade i projektet att tänka i helt nya banor. Målen skulle aldrig nås om vi fortsatte i samma gamla banor. Nya innovativa idéer uppkom ur den insikten. **Även organisatoriska förändringar** gjordes i form av att NSR fick ansvaret för insamlingen för sina ägarkommuner.

När projektet startade hade inte alla i avfallsbranschen förstått vad avfallsminimering var och tyckte inte att detta var något avfallsbolagen skulle syssla med. Skitlite projektet har med den uppmärksamhet det fått och de ansökningar som skickats in till olika instanser skapat ringar på vattnet. 2011 implementerade Avfallsverige sin nya vision ”Det finns inget avfall” och sedan 2014 finns en anställd på Avfallsverige som enbart arbetar med dessa frågor. Två exempel där detta projekt med all sannolikhet spelat en roll. År 2014 blev projektet **Skitlite 2020 utsett till årets förebyggare** på Recyclinggalan. Ett bevis på att projektet lyft viktiga frågor. År 2015 blev **NSR utsedd till årets avfallsbolag** av Avfallsverige.

Projektet med dess deltagare har varit **ledande i debatten i frågor** som att det borde finnas ett reparationsbidrag (REP-bidrag). Idag finns ett sådant för vitvaror under Rutavdraget. Frågor som varför det inte finns mål för återanvändning men för återvinning har också drivits av projektet.

För att nå de regionala målen tog vi fram en beteendestudie kring hur människor tänker och handlar kring avfalls och konsumtion.

I denna studie kom viktiga saker fram som att **80% kan tänka sig att lämna saker på en loppis men bara 20% kan tänka sig köpa**. En viktig insikt om man ska få till ett cirkulärt flöde av material. Här kan kommunerna i familjen Helsingborg visa vägen genom hur de arbetar med upphandling och inköp av begagnat istället för nytt.

Utöver arbetet med de gemensamma målen har projektet varit värdefullt då det uppstått **nätverk mellan tjänstemännen på de olika bolagen**. I nätverken har sakfrågor kunnat diskuteras med andra som har

liknande arbetsuppgifter. Blicken har lyfts för att se hur andra valt att lösa problem eller hinder i sin verksamhet.

Exempel på värdeskapande samarbete som kommit fram i projektet är

- Europa minskar avfallet veckan
- Nätverksträff för fastighetsägare/förvaltare
- Gemensamma utbildningar i t ex arbetsmiljö
- ÅVC-träff för erfarenhetsutbyte
- Kundservice träff för erfarenhetsutbyte
- Länge leve prylen hemsidan

5. Fortsatt arbete för en hållbar avfallshantering

Arbetet med att gå från ett linjärt flöde till ett cirkulärt flöde av material måste fortsätta i bolagen och kommunerna. Arbetet bör ses som en hållbarhetsfråga och inte en avfallsfråga. Det finns mycket bra idéer som kommit upp i projektet men som av olika anledningar inte testats. En av de viktigare sakerna att testa är hur man ska kunna skala upp insatser för att nå en beteendeförändring för minskade avfallsmängder. Både Skitlite projektet och andra projekt i Sverige har visat att med hjälp av coaching kan man nå en beteendeförändring. Problemet är att den typ av coaching vi använt oss av är alldeles för personintensiv och kostsam. Skitlite projektet har ansökt om pengar utan resultat för att skala upp projektet med beteendeförändring. Det är fortfarande lika viktigt att hitta ett sätt att på ett mer effektivt sätt förändra människors beteende.

En annan viktig fråga att fortsätta arbeta med är frågan att 80% är villiga att skänka saker men endast 20% är villiga att handla begagnat. Här kan kommunerna fylla en viktig funktion med att gå före och faktiskt upphandla begagnat.

En viktig fråga ur ett kostnadsperspektiv är att producenterna verkligen tar kostnaderna för insamling av förpackningar och tidningar dvs ca en tredjedel av dagens kostnader borde finansieras av producenterna.

Styrgruppen för projektet tycker att samarbetet bör fortsätta mellan bolagen även sedan projektet lagts ned. En del av detta samarbetet kan ske inom det redan etablerade samarbetet för Skåne och Blekinge, SAMSA. Alla tre bolagen kommer ha kvar en kontaktperson för evt samarbete mellan bolagen för tex utbildningar, kundservice träffar osv.